

Rado Genorio

*Inštitut za geografijo,
Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani*

Priljeno: 21. 11. 1987.

SLOVENCİ V DELAVSKEM GIBANJU ARGENTINE V ODBOJU MED OBEMA VOJNAMA

POVZETEK

Masovni »exodus« Slovencev v Argentino in druge južnoameriške države je bil večinoma rezultat Rapallske pogodbe, ki je Slovensko primorje dala Italiji, s tem pa ga je ločila od njegovega etničnega središča, kasneje pa podvrgla fašističnem ekonomskem, političnem i kulturnem pritisku. Italijanske statistike beležijo da se je med leti 1926 in 1934 10. 989 Slovencev izselilo iz Julijske pokrajine v Argentino. To so bili večinoma delavci in kmetje iz Vipavske doline, Goriških brd in slovenskega zamejstva Trsta in Gorice. France Štoka-Rado je v svojih memoarjih omenil 7000 delavcev s teh področij v Argentini, Braziliji in Urugvaju. Razredna zavest teh ljudi in njihovo sovraštvo do fašizma sta pogojevala način njihovega organiziranja v Argentini. Med njimi so bili tudi organizirani komunisti. Slovenci so se v domovini združevali na razrednem in etničnem temelju z delavsko organizacijo »Ljudski oder«, ki je kasneje nadaljevala svoje delo čez mejo, potem ko jo je v domovini prepovedala fašistična oblast. Socialistične ideje so se pojavljale v različnih slovenskih časopisih v Argentini v dvajsetih in tridesetih letih. V polovici dvajsetih let so komunisti iz omenjenih podričij ustanovil jugoslovansko sekcijo Komunistične partije Argentine, podobno kot druge nacionalne komunistične sekcije v Argentinski partiji. Slovenski komunisti so igrali aktivno vlogo v partijskih organizacijah, celicah in občinskih komitejih, poleg tega pa so bili tudi delegati v centralnem komiteju. Slovenci so se tudi udeležavali dejavnosti v sindikatu, posebno pa v antifašističnih dejavnosti (skupaj z Italijani). Oboroženi posamezniki so sodelovali z organizacijami obrambnih delavcev med diktaturo Generala Uriburuja. Izkušnje, ki so jih pridobili med argentinsko vojaško diktaturo in mednarodno gospodarsko krizo, so uporabljali v tridesetih letih za pomoč španskim prostovoljcem, kasneje pa med drugo svetovno vojno v boju za svobodo v domovini.

O prvih skromnih začetkih delavskega gibanja v Argentini lahko govorimo šele ob izteku prejšnjega stoletja. Pri tem so igrali zlasti pomembno vlogo priseljenci iz Evrope (sprva Francozi in nato Nemci). Posamezne skupine, organizirane v raznih socialističnih klubih, so začele izdajati tudi svoje časopise, ki pa večinoma niso dolgo izhajali. V ospredju je bil boj med anarhisti in socialisti (7a). Šele v času druge svetovne vojne se je v okviru okrepljene socialistične stranke vse bolj izdvajala napredna skupina socialistov, ki je nastopala protiv vojni, zagovarjala proletarski internacionalizem, se borila proti bernsteinovemu revizionizmu in zagovarjala obrambo ruske revolucije. Omenjena socialistična levica je 5. avgusta 1917. leta začela izdajati tednik *La Internacional* ter se že naslednji mesec izrekla za Lenina in proti Kerenskem

(7b). Iz te skupine je izšla leta 1920 novoustanovljena KP Argentine, ki se je takoj vključila v delo komunistične internacionale; *La internacional* pa je postal njeno uradno glasilo. Priseljenci jugoslovanskih narodov in narodnosti v tem času pri raznih oblikah delavskega gibanja ne igrajo omembe vredne vloge, saj je njihovo število v strukturi priseljencev relativno skromno. Politično so se udejstvovali pretežno v okviru »Jugoslovanske narodne obrane.« V posamezne sekcije po Argentini so se vključili tudi Slovenci, ki so bili le maloštevilna skupina.

Pač pa se razmere v Argentini bistveno spremenijo že v prvi polovici dvajsetih let, ko Argentina za časa M. T. Alveara (1922—1928) doživlja pravi ekonomski razcvet. To obdobje beleži tudi močno priseljevanje slovenskega življa. Med tedanjimi priseljenci iz srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope zavzemajo vidno mesto tudi Slovenci. Pravi »exodus« Slovencev v Argentino in druge dežele Južne Amerike v začetku dvajsetih let je v prvi vrsti pogojen s politično in ekonomsko situacijo v Julijski krajini po krivični rapallski razmejitvi. S porajajočim fašizmom so se prilike še poslabšale. Oropani vseh pravic ter obsojeni na gospodarski in kulturni propad so Slovenci množično odhajali v Argentino,¹ Urugvaj, Brazilijo, Belgijo, Francijo in v tedanjo Jugoslavijo.

Med priseljenci iz Primorske so prevladovali delavci in kmetje iz Vipavske doline, Goriških Brd ter slovenskih vasi v okolici Trsta in Gorice; večinoma mladi ter z veliko sovraštva do fašizma. Mnogi med njimi so bili zaradi delovanja v naprednem delavskem gibanju ali zgolj zaradi delovanja v domačih kulturno-prosvetnih društvih deležni nenehnega preganjanja fašistične policije, udarcev »skvadrstov«, požiganja in uničevanja knjižnic in inventarja slovenskih društev — predvsem pa delavsko-prosvetnih društev, ki so spadala v okvir »Ljudskega odra«.² Znani primorski revolucionar France Štoka — Rado je zabeležil, da je bilo že koncem dvajsetih let v naselbinskih jedrih Argentine, Urugvaja in Brazilije okrog 7000 slovenskih delavskih ljudi (13). Velika večina Slovencev iz Primorske se je zaposlila v gradbeništvu. Le malo jih najdemo v komaj se porajajoči argentinski industriji, še manj pa v pomorstvu ali kmetijstvu, ki sta privlačevala predvsem priseljence iz Istre, Dalmacije in otokov. Tako najdemo Slovence predvsem kot zidarje, kamnoseke, stavbne tesarje in mizarje ter le pičlo število med malimi obrtniki ali kovinarji. Mesna industrija, ki je bila med najbolj svetočimi panogami mlade argentinske industrije, je zaposlovala predvsem Poljake, deloma Ukrajince, Bolgare, Madžare in tudi Slovence, ki so tja prispeli kot ekonomski priseljenci iz Prekmurja. Med železokrivci so prevladovali Čehi (13).

Tipična slovenska naselbina se je razvila v buenosairškem okraju Paternal, kjer so priseljenci iz Primorske že 16. avgusta 1925 ustanovili Delavsko kul-

¹ Po podatkih italijanske državne statistike se je izselilo samo v letih 1926—1934 iz slovenskega dela Julijske krajine v Argentino 10.989 oseb. Dejansko število izseljenih je bilo še višje, saj so se nekateri izseljevali ilegalno — (predvsem t. i. primorska levica), med njimi so prednjačili komunisti, socialisti, aktivisti »Ljudskega odra« in vodilni sindikalni delavci.

² Delavsko-prosvetno društvo »Ljudski oder« so ustanovili slovenski socialisti v Trstu 16. marca 1905. s ciljem, da vzgaja slovensko delavstvo v razredno-političnem duhu. V ospredju ustanoviteljev (med katerimi izstopajo imena kot: Ivan Regent, Etbis Kristan, Anton Jernejčič, dr. Henrik Tuma, dr. Josip Ferfolja in drugi) je bila želja, da s tem slovenski delavci dobijo predavateljsko tribino, ki bo nudila delavcu najosnovnejšo ideološko, politično, socialno, literarno in kulturno izobrazbo. Med člani so prevladovali delavci, ki so bili politično ali sindikalno že organizirani. Med predavatelji so bili zelo priljubljeni Ivan Cankar (prvič je predaval že leta 1907), Etbis Kristan, dr. Henrik Tuma, Zojka Kveder, dr. Lavo Čermelj, kasneje Jože Srebrnič in drugi. To ljudsko univerzo so dolga leta vzdrževali izključno delavci. Leta 1920 je imel »Ljudski oder« v Julijski krajini že 64 podružnic. Vsaka je imela tudi svojo knjižnico. Po ustanovitvi KP Italije leta 1921 v Livornu je prišel »Ljudski oder« z vsemi podružnicami v roke slovenskih komunistov. Znano je, da so ravno slovenski socialisti na Tržaškem in Goriškem predstavljal najnaprednejše socialistično krilo, ki se je po ustanovitvi KPJ množično vključil v njeno delo na območju.

turno društvo »Ljudski oder« — po vzorcu prepovedanih v domačih krajih. Omenjena organizacija je s svojimi podružnicami, ki so bile koncem dvajsetih in v začetku tridesetih let ustanovljene tudi v drugih krajih Argentine, kjer je deloval primorski delavec, povezovala večino omenjene delavske kolonije. Med njimi skoraj ni bilo Slovence iz tedanje kraljevine Jugoslavije. Slednje je nase vezalo predvsem kraljevo poslaništvo v Buenos Airesu in so bili levo orientirano ter s protifašizmom prežeto primorsko kolonijo v stalnih sporih, vse do konca druge svetovne vojne.

Delavsko kulturno društvo »Ljudski oder« je ob svojem kulturnem poslanstvu (pevska sekcija, tamburaški odsek, dramska sekcija, godba na pihala, knjižnica) razpečeval slovenski delavski tisk, ter razne brošure s protifašistično vsebino, ki so večinoma prihajale preko Pariza. K mobilizaciji slovenske nasebine za ideje naprednega delavstva ter njih vzgojo v razrednem duhu za veliko pripomogel tudi njihov tisk. Ta se je še posebej okrepil s prihodom tržaških in goriških komunistov v letih 1927—1928. Delavski tisk je pravzaprav oživel po prihodu Franca Štoke-Rada, prekaljenega komuniste iz Kontovela pri Trstu. Tako se je že leta 1928 pojavil v okviru »Ljudskega odra« mesečnik »Delavski list« kot glasilo slovenskih delavcev in kmetov v Južni Ameriki. Zadnja stran je bila tiskana v srbohrvaščini in je izhajala pod naslovom *Radničke novine* (»glasilo jugoslovenskih radnika i seljaka u Južnoj Americi«). Časopis, ki so ga v celoti urejali slovenski komunisti je pozival k proletarski enotnosti in internacionalizmu ter napadal fašizam v Italiji kot tudi zatiranje delavstva in njihove avangarde v Jugoslaviji (3). Slednje je še posebej prišlo do izraza po vzpostavitvi diktature in postopni fašizaciji v kraljevini Jugoslaviji. Po prepovedi izdajanja časopisa leta 1930, sta njegovo poslanstvo nadaljevala časopisa *Borba* (1930—1934) in *Delavski glas* (1931—1934); v letih 1937—1943 pa predvsem mesečna revija *Njiva*. Društvo »Ljudski oder« je v vsem medvojnem času vodila delavska avangarda. Do leta 1931 društvo niti ni imelo predsednika, delo odbora je vodil tajnik oziroma sekretar društva (14). U nekem smislu je odbor na čelu s tajnikom predstavljal komunistično celico. Člani odbora so bili hkrati aktivisti jugoslovanske sekcije KP Argentine; najvidnejši med njimi pa tudi člani mestnih komitejev oz. CK KP Argentine. Med njimi je vse do deportacije v fašistično Italijo (marca 1933) izstopal že omenjeni France Štoka — Rado. Med argentinskim delavstvom in v jugoslovanski delavski koloniji je užival ugled tudi kot izreden govornik, ki je odlično obvladal španščino, italijanščino in srbohrvaščino (4).

Nekako v času ustanovitve »Ljudskega odra« je bila ustanovljena tudi Jugoslovanska sekcija KP Argentine — po vzoru komsekcij drugih skupin priseljencev, ki so bile aktivne v argentinskem delavskem gibanju: italijanska, rusko-ukrajinska, madžarska, armenska, židovska, bolgarska (vključevala je tudi Makedonce), poljska, češka in druge (11).

Vse obstoječe komsekcije so imele neki višji posvetovalni organ pri CK KP Argentine — imenovan »Comitado idomatico«. Jugoslovanska sekcija sprva ni imela nekih večjih političnih razsežnosti, ker se je delila na slovensko in hrvaško. Po svoje je to tudi posledica frakcijskih bojov, ki jih je argentinska KP preživljala za časa Penelona, edinega izvoljenega občinskega svetnika na listi KP v mestnem svetu Buenos Airesa. Uspelo mu je razcepiti partijo v dve skupini. Penelonizma so se argentinski komunisti otresli šele v začetku tridesetih let.

Zaradi »penelonizma« so se nekateri slovenski komunisti, ki niso dojemali bistvo sporov, potegnili vase v nekakšno samostojno komunistično gibanje, ki ga je vodil France Štekar, tedanji predsednik »Ljudskega odra«. Omenjeni je bil v začetku tridesetih let bolj tajnik slovenske kot jugoslovanske

komunistične sekcije. Ko je KP Argentina prebolela krizno obdobje, je ponovno povezala vse sekcije raznih skupin in tako tudi jugoslovansko, ki se je še okrepila s hrvaškimi oz. dalmatinskimi tovariši. Leta 1933 je začela omenjena skupina izdajati časopis *Crvena zastava*, ki je do prepovedi izhajalo kot »Glasilo saveza revolucionarnih radnika, seljaka i zarobljenog naroda« (16:29). Med različnimi etničnimi skupinami, ki so po sekcijah delovale znotraj argentinske KP je prav slovenska skupina igrala pomembno vlogo. Bila je relativno dobro organizirana jer je preko »Ljudskega odra« ter njegove časopisno-izdateljske dejavnosti pritegnila večino slovenske naselbine v Argentini, Braziliji in Urugvaju. V času med obema vojnama so bila delavska društva, čeprav so nastopala pod različnimi imeni, v pretežni meri odseki »Ljudskega odra«.

Zaradi naprednega delovanja je bil »Ljudski oder« po letu 1930 nenehno pod nadzorstvom policije in večkrat tudi klavzuriran. Odborniki društva ter delavski aktivisti v slovenski naselbini so bili večkrat zaprti v zloglasnem zaporu v Villa Devoto (okraj Buenos Airesa), ki je bil prav v neposrednem zaledju tamkajšnje slovenske delavske naselbine. Kljub zaostrenim prilikam za časa diktature generala Uriburuja, ki je peljal deželo na pot fašizacije, se je razredni boj še stopnjeval. Ker je istočasna svetovna ekonomska recesija zavzela izredne razsežnosti, so tudi slovenski delavci živeli v vse težjih pogojih. V težkih socialnih in ekonomskih razmerah so bili še pod nenehnimi policijskimi preganjanji.

Koncem leta 1932 so lahko ponovno odprli društvene prostore. Aktivnosti so zaživele v vseh odsekih. Žal ta ni trajala dolgo, saj je bil »Ljudski oder« vedno trn v peti policiji, zlasti zloglasnemu protikomunističnemu oddelku le-te. V času občnega zbora društva, 12. marca 1933, je policija ponovno vdrla v prostore ter vse odbornike odpeljala v zapor v Villa Devoto. Tam so odborniki naslednji dan nadaljevali s sejo v oddelku za politične jetnike in izvolili nov odbor (15:19). Seji se je pridružil tudi France Štoka — Rado, ki je bil že poprej aretiran in določen za izročitev OVRI (zloglasni italijanski tajni policiji) in deportacijo v Italijo. Odborniki »Ljudskega odra« su ga soglasno izvolili za častnega predsednika občnega zbora (12). Štoki se je tako nenadejano ponudila prilika, da se je intimno poslovil od primorskega političnega aktiva v Argentini s katerim je pet let intenzivno delal v okviru »Ljudskega odra«; KP Argentine; sindikata delavcev gradbene stroke, pri akcijah Mednarodne rdeče pomoči, pri antifašistični zvezi in še bi lahko naštevali.

Že naslednje leto je policija deportirala tudi Zorana Kralja (po rodu iz Trebč pri Trstu), ki je s skupino komunistov urejal *Borbo*; več komunistov iz slovenske delavske naselbine pa je spričo policijskega preganjanja ilegalno pribežalo v sosednji Urugvaj in se od tam vrnilo nazaj v Evropo (18:10). Nekateri, ki so bili manj kompromitirani pa so se vrnili legalno v domači kraj ter nadaljevali z revolucionarnim delom. Izgnanstvo je namreč pomenilo preddajo OVRI in konfinacijo v Italiji.

Vendar je nezlomljivo in prekaljeno vodstvo vedno znalo najti nove poti in načine za efektno delo med Slovenci ter krepilo njihovo delavsko in nacionalno zavest. Dobršen del dohodkov društva »Ljudski oder« so znali spretno odvajati kot rdečo pomoč mednarodnemu revolucionarnemu gibanju. To pomoč so v blagajniških knjigah prikazovali kot izdatke za popravilo ali nabavno glasbenih instrumentov in podobno (1:142, 143).

Razmere za delavsko gibanje so se v Argentini sredi tridesetih let še poslabšale, saj je bila s strani oblasti napovedana prava križarska vojna komunizmu in sindikalnemu gibanju. To ni uklenilo slovenske delavske naselbine na Paternalu. Bogate izkušnje iz večletne ilegalne borbe so jih naučile, da so se znašli tudi v najzaostrenejših razmerah. Aktivni so bili v stavkovnem

gibanju sindikata gradbenih delavcev, kjer so tesno sodelovali z znanim italijanskim sindikalnim delavcem in komunistom Guidom Fioravantijem (zlasti pri organizaciji velike stavke gradbincev leta 1935). V ta namen so skupaj z italijanskimi tovariši, ki so prevladovali v omenjenem sindikatu organizirali neke vrste borbene-obrambni skupin delavcev (tudi oboroženih), ki so imele nalogo braniti zborovanja ob priliki stavk. Posamezniki ali pa kolektivno so se udeleževali skupaj z italijanskimi priseljenci v znani protifašistični organizaciji »Aleanza antifascista italiana«; na čelu argentinske sekcije je bil znani italijanski komunist iz Gorice Giuseppe Tuntar, ki se je tudi izselil v Argentino. (13).

K preganjanju slovenske delavske naselbine v Argentini je veliko pripomoglo tudi poslaništvo Kraljevine Jugoslavije, ki včasih ni veliko zaostajalo pri ovajanju policiji za italijanskimi in nemškimi agenti. Razmere so se v tem pogledu nekoliko izboljšale s prihodom dr. Izidorja Cankarja na mesto kraljevega poslanika v Buenos Aires septembra 1936. Po svoje je pripomogel, da so se vsaj pri delu naselbine poravnala nasprotja, ki sta jih povzročila njegova predhodnika. Nekoliko pa se je končno tudi izboljšal ekonomski položaj izseljencev. Posamezna društva so lahko začela z gradnjo prvih lastnih domov.

Kljub temu, da se je dr. Izidor Cankar v začetku veliko gibal med izseljenci, se je izogibal delavske naselbine okrog »Ljudskega odra«. Meščanski koncept o enotni fronti zoper komunizem je skušal uveljaviti tudi med izseljenci v Argentini. O stanju v naselbini je 11. aprila 1937 takole obveščal dr. Kulovca: »Tukajšna kolonija se po svojem političnem značaju deli v dve skupini: v hrvatsko in slovensko-srbsko. Hrvati so v velikanski večini, a so neorganizirani, politično nevedni, kulturno zapuščeni, versko brez vodstva, zakaj tisti edini frančiškan, ki opravlja njihovo dušno pastirstvo je ne le sam, ampak tudi nesposoben in premalo zanesljiv. Kar je njihovih društev, so neaktivna in tako je teroristični »Hrvatski domobran«, čeprav je v njem najneznatnejši del kolonije včlanjen, najbolj viden in se obnaša, kakor da bi bil prava hrvaška reprezentanca. Srbi so maloštevilni, a zdijo se mi politično najbolj zreli, tako da imam dobrih prijateljev med njimi. Slovenci so sedaj precej kompaktni, dobro organizirani, politično dobro usmerjeni, je pa med njimi precej komunizma, ki se ga drži le toliko dostojnosti, kolikor je v njem strahu pred protikomunističnim zakonom, ki ga je tukajšni senat že sprejel in ima v kratkem priti tudi pred zbornico« (2).

Kljub velikim žrtvam in preganjanju delavske naselbine — tako doma v fašistični Italiji kot tudi v Argentini — so se iz tega tabora nenehno mobilizirale nove moči, ki so tudi v spremenjenih političnih situacijah nadaljevale s cilji boja »Ljudskega odra« in slovenske oz. jugoslovanske komsekcije KP Argentine. V španski državljanski vojni sta sodelovala dva njihova člana: Leopold Caharija in Spaso. V okviru »Jugoslovanske komisije za pomoč bivšem borcem Španije« so organizirali razne prireditve, katerih izkupiček je bil namenjen borcem, ki so se nahajali v evropskih taboriščih (9a:27). Z zanimanjem so spremljali politični razvoj v Jugoslaviji, zlasti boj delavstva, saj so se smatrali za del, dasiravno majhen, jugoslovanskega delavskega razreda (9b:113). Globoko sovraštvo do fašizma, prežeto z bogatimi izkušnjami ilegalne borbe z argentinskim proletariatom so bili ena temeljnih osnov, da je v času druge svetovne vojne delavska naselbina uspela mobilizirati praktično vso priseljensko naselbino v enotno fronto za moralno-politično in materialno podporo NOB in socialistični revoluciji jugoslovanskih narodov in narodnosti (5).

VIRI

1. Bogatec, Viktor. »Boj v Argentini (1929—1934)« v knjigi: *Križani v boju za svobodu*. Križ pri Trstu, 1975.
2. [Cankar] Pismo dr. Izidorja Cankarja dr. Kulavcu, Buenos Aires, 11. april 1937. *Cankarjeva zapuščina*, Arhiv Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana, fasc. 4.
3. *Delavski list*. (Buenos Aires) Leto II, st. 14 julij, 1929.
4. Caharija, Leopold. *Spomini*. Arhiv CK ZKS, Ljubljana. [tipkopis]
5. Genorio, Rado. »Slovenci v Argentini u zajedničkoj borbi jugoslovenskog iseljništva za priznavanje NOB i nove Jugoslavije«, Referat, Sarajevo 19—21. novembra 1985. [razmnoženo]
6. *La Internacional, Organo del Partido comunista* (Buenos Aires), 1917—1934.
7. *La Internacional, Periodico socialista quincenal* (Buenos Aires), a) 5. avgust, 1917; b) 20. september 1917, str. 1.
8. Može, Anton. *Legalno in ilegalno delo v Argentini*. Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana. (tipkopis)
9. *Njiva* (Buenos Aires). a) Leto III, st. 8, januar 1938; b) Leto IV, st. 2, julij 1940.
10. Stojkovič, Viktor. *Spomini*. Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana. (tipkopis)
11. Štoka-Rado, France. *Slovenski delavci v južni Ameriki*. Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana. (tipkopis)
12. Štoka-Rado, France. *Obči zbor v zaporu*. Zapuščina Franca Štoke-Rada, Arhiv Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana.
13. Štoka-Rado, France. *Politično udejstvovanje primorskih Slovencev v Južni Ameriki oziroma Argentini*. Arhiv CK ZKS, Ljubljana. (tipkopis)
14. *Zapisniki sej glavnega odbora LO*, Knjiga I. Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana.
15. *Zapisniki sej glavnega odbora LO*, Knjiga III. Arhiv Slovenske izseljenske matice, Ljubljana.
16. *Življenjepis Franca Štoke-Rada*, Arhiv CK ZKS, Ljubljana.

SLOVENES IN THE WORKERS' MOVEMENT OF ARGENTINA BETWEEN THE TWO WORLD WARS

SUMMARY

The mass »exodus« of Slovenes to Argentina and other South American countries was very much the result of the Rapallo Treaty which gave the Slovene Littoral to Italy, dividing it from its ethnic centre, and later condemning it to fascist economic, political and cultural oppression. Italian statistics record that 10,989 Slovenes from the Julian Province emigrated to Argentina between 1926 and 1934. They were mostly labourers and peasants from the Vipava valley, Goriska brda and the Slovene hinterland of Trieste and Gorizia. In his memoirs France Štoka-Rado mentioned 7,000 workers from these areas in Argentina, Brazil and Uruguay. The class consciousness of these people and their hatred of fascism conditioned the way in which they organised themselves in Argentina. Among them were also organised communists. Slovenes had united themselves on an ethnic and class basis in the homeland with the worker organisation »Ljudski oder«, which later continued its work abroad after it had been banned in the homeland by the fascist authorities. Socialist ideas appeared in various Slovene periodicals in Argentina in the 1920s and 1930s. In the

mid-twenties, a Yugoslav section of the Communist Party of Argentina was founded by communists from the mentioned areas, similar to other national Comsections in the Argentine Party. Slovene communists played an active role within party organisations, cells and district committees and were delegates to the central committee as well. Slovenes also participated in union activities and particularly in anti-fascist activities (together with Italians). Armed individuals took part in defensive workers' organisations in the period of General Uriburu's dictatorship. The experience gained during the Argentine military dictatorship and the international economic crisis was used in the 1930s to help the Spanish volunteers and later during the Second World War in the fight for freedom in the homeland.